

Б.М. САТЕРШИНОВ

ҚАЗІРГІ ӘЛЕМДІК ТӘРТІПТЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК-МӘДЕНИ ӨЗГЕРІСТЕРДІҢ КЕЙБІР СИПАТЫ

Әлемдік даму соңғы онжылдықтарда әр алуан мәдениеттер мен әлеуметтік институттардың күшесе түсken өзара ықпалымен, бұрын-соңды болмаған динамикасымен сипатталатын белсенді трансформациялар кезеңін бастаң кешіріп отыр. Жүзеге асып жатқан үдерістердің нәтижесінде жекелеген елдердің, аймақтардың және тұтастай алғанда әлемнің бет-бейнесі өзгеріске түсті. Бүгінгі күні үл айғақты ешкім теріске шығармайды, бірақ, сонымен бір мезгілде, трансформация үдерістері мен оның соңғы нәтижелерінің мәніне қатысты пікірлер мен бағалардың мейлінше шашыранқылығы аңғарылады.

XIX ғасырда адамзат баласы өркениет тағдырымен шектесіп жататын проблемалармен бетпе-бет келді. Үл жаһандық немесе глобальды (globus — латын тілінен аударғанда жер шары) көкейкесті мәселелер ең алдымен төмөндегі міндеттерді шешуді талап етеді:

- экологиялық дағдарыстың (антропогендік ықпалмен қоршаған ортаның ластануы, атмосферадағы озон қабатының азауы және т.б.) алдын алу;
- жаппай қырып-жоюшы (термоядролық, химиялық, биологиялық) соғыстарды болдырмау;
- аштықты, қайыршылықты, сауатсыздықты, бай солтүстік пен кедей онтүстіктің арасындағы айырмашылықты жою;
- экономиканың онан әрі дамуын қамтамасыз ету барысында жаңа шикізат көздерін табу, ғылыми-техникалық процестің зиянды салдарлары-ның алдын алу.

Мұндай ғаламдық мәселелердің пайда болуының мынадай себептері болды. Біріншіден, терең саяси және экономикалық байланыстармен қамтамасыз етілетін әлемдік тұтастықтың қалыптасуы және мұдделердің қайышылығы. Үл әлемдік және жергілікті соғыстар мен төңкерістер Германия, Польша шекараларынан басталып Африканы, Таңу және Қызыр Шығысты, Тынық мұхит бассейні, Қырым мен Кавказды, бүгінгі күні араб әлемін, жалпы жер шарының түкпір-түкпірін қамтыды. Барлығы да біртұтас тарихи драманың қуәгерлери болды және болып отыр.

Екіншіден, әлемдік өркениеттің дағдарысы табиғатты қанау барысында адамзаттың экономикалық қуатының барған сайын өсуінің салдарынан болды. Соңғы жүз жылдықта планетаның өнеркәсіп өндірісі елу еседен көп өсті, үл өсімнің бестен төрті 1950 жылдан кейінгі уақыттың үлесінде.

Үшіншіден, жаһандық мәселе қалыптасуының тағы бір себебі мәдениет пен елдер дамуының әртүрлі деңгейлігінен. Теледидардың, спутниктік байланыстың, компьютерлік жүйенің барынша дамыған түсінің Тропикалық Африка мен Амазонка бассейніндегі ру-тайпалық бірлестіктер алғашқы қауымдық қатынастарда өмір суруде. Оның үстіне әрбір жекелеген адамның санасында әртүрлі мәдени қабаттар әдеттен тыс қиуласып отыр.

Адамзат дамуы мен планетарлық мәдениеттің алдында туындаған осындағы ғаламдық мәселелерді шешуге бола ма? Осы төніректегі зерттеумен айналысқан ойшылдар мен ғалымдардың әрекеті барысында 1960–70-жылдары қалыптасқан ғылыми орталықтарының қызметі нәтижесінде футурология ғылыми пайда болды. *Футурология* (лат. futurum - болашақ, logos - ілім) - адамзат пен жердің болашағын зерттейтін, болжайтын ғылыми білімдердің жиынтығы, жалпы концепциясы. Үл терминді болашақ философиясын белгілеу максатында алғаш рет 1943 жылы ғалым О.Флехтхейм қолданған болатын.

1968 жылы футурологиялық зерттеулерімен танымал болған әлемнің отыз шақты елінің ғұлама ғалымдарын біріктірген беделді халықаралық орган *Rim клубы* құрылды. Үл үйімнің негізгі бағдарламасы адамзат өмірінің әр қырлы аспекттерін - әлеуметтік, саяси, рухани, мәдени, экономикалық жақтарын өзара байланыстықта ала отырып, оны ғаламдық үлгілеумен (модельдеумен) сипатталады.

Рим клубының зерттеулері екі бағытта жүрді: экономикалық өсідің бағыттары мен шектерін зерттеу және адамзат қатынастары мен өзара әрекеттері саласындағы зерттеулер. 1972 жылы Дж. Форрестер мен Д.Медоузаның «Өсідің шектері» деп аталатын белгілі баяндамасында экономиканы және экологияны тұрақтандыру мен «жаһандық тепе-тендікке» қол жеткізу үшін кезек күттірмейтін шараларды кабылдау

мақсаты алға қойылды. Баяндама тұрғылықты халықтың санының өсуіне, өнеркәсіптік өнім мен азық-түлік өндірісінің өсуіне, ресурстардың түгесілуіне және көршаган ортанды ластануына байланысты туындастын мәселелерді айқындаиды. Қорытындылар аландашылық туғызатында еді: егер жоғарыда көлтірілген өмір қамының қырларындағы осы бұрынғы үрдіс өзгермесе, әлемде оның салдары өнеркәсіптің, халық санының, өмір деңгейінің өсуі тоқтап қана қоймай оның төмендеуіне, тіпті ғаламдық апатқа да әкелуі мүмкін.

Алайда кейінірек Рим клубы төңірегіндегі оқымыстылардың көзқарастары едәуір өзгерістерге ұшырады. Алғашқы баяндамада өнеркәсіп пен халық санының «нөлдік өсуін» қамтамасыз ететін әлемдік мәселелерді ғылыми-техникалық шаралармен шешуге ұмтылатын дәстүрлі технократизм байқалады. Ал мұнан кейінгі М.Месарович пен П. Пестель 1974 жылы дайындаған «Адамзат бұрылыс бекетінде» деп аталатын баяндама әлеуметтік-этикалық мәселелерге баса көніл аударады.

Ал шын мәніндегі бет бұрыс жаһандық мәселелерді шешудегі негізгі тіректі технократиялық бағдар емес, социомәдени ықпалдар ретінде қарастырған Рим клубының кейінгі баяндамаларында іске асты. Ғаламдық өндіріс жүйесінде түбірлі өзгерістер қажеттілігін мойындан отырып, бұл авторлар адам әрекеті мен жүріс-тұрысының үйлесімділігін қамтамасыз ететін, осы әрекетті жаһандық зандаудың таралып келецімге келтіретіндегі білім берудің жана жүйелерін жан-жақты жетілдіру және моральдың қазіргі универсалдық жүйелерін кеңінен таратуды насиҳаттайтын. Бұл клубтың соңғы жұмыстарында басқарудың көп ықпалды жүйесі арқылы ғаламдық процестердің бағдарлы дамуының кең масштабты бағдарламасы алға тартылады. Мұндай басқарудың маңызды алғышарты - нақты әлемдегі қатынастарды үйлестірудің көкейтесті мәселелерін шешуге бағытталған, адамның шығармашылық қабілетін арттыруға жағдай жасайтын білім беру мен мәдениетті дамыту арқылы адамның өзін сапалы түрде түбекейтілі өзгерту. Бұл адам қатынастарының барлық жүйелеріндегі түбірлі өзгерісті білдіреді. Сондықтан Рим клубының жаңа жобасы «Оқытуда шек жоқ» (1981) деп аталса, ал жаңа қоғамдағы адамзат бастауы дамуының негізгі маңызды принциптері Рим клубының ұйымдастырушысы А.Печеидін «Адамзат қасиеттері» кітабында мазмұндалады [1].

Бұл жаңа мәдениеттің мәні классикалық индустримальдық қоғамға тән жеке тұлға өмірінің сыртқы детерминациялық жүйелерінің бұзылуымен сипатталады. Адам енді технологиялық, экономикалық және саяси жүйелердің элементі бола алмайды. Тұлғалық мәдениеттің қасиеттеріне қатысты қатаң сыртқы ықпалдармен айқындалатын бұл детерминациялық схема әлсіреп, оның орнына түбірлі жаңа ахуал қалыптаса бастайды. Ендігі жерде әлеуметтік-экономикалық даму тұлғаның рухани әлеміне, оның дамуы мен социомәдени ұмтылысына бағынышты болады.

Мұндай ахуал адамзат өміріне төнген ғаламдық қауіптен ғана емес, «адам-өндіріс» қатынастарының жүйесіндегі түпкілікті өзгеріспен де байланысты. Қазіргі экономика жаңашылдық сипат алып отыр. Бұл өндірістің материалдық және заттай ықпалдардың енді негізгі құндылықтар қатарына жатпайтындығын білдіреді, өйткені олар әрбір 3-4 жылда өзгеріп отырады. Өндірісті жаңарту мен пайда алушың негізгі факторы адам, оның интеллектуалдық және шығармашылық мүмкіндіктері болып табылады. Тұлғалық қасиеттерді дамыту, шығармашылық қабілеттер мен мүмкіндіктер-ді арттыру, жоғары деңгейдегі жұмыс күшін тәрбиелеу пайдалы капиталдық салым болып қалыптасады. Нәтижеде қоғамдық субъекттің базиске тәуелсіздігі күшейіп, оның еркіндігі арта түседі, адам капиталының маңызы артады. Дәниэль Беллдің көрсеткеніндей, қазіргі ақпараттық қоғамда адамзаттық таңдау әлеуметтік-тарихи дамудың шешуші детерминантына айналады.

Постиндустриалды қоғам туралы түсінік АҚШ-та 1950-жылдардың сонынан қалыптаса бастады, кейінірек өзге дамыған елдерге тараған бастады. Себебі бұл кездеңі американ капитализмінің индустримальдық капитализмнен айырмашылығы анғарыла басталды. Бастапқыда бұл қоғам жұмыс сағаты қыскарғанымен бос уақыттың үлгайып, әл-ауқаттың өсуіне әкелетін еңбектің онан әрі техникалдырылуы, экономикалық өсу және линиялық прогресс деп түсіндіріледі.

Алайда 1960-жылдар мен 70-жылдардың басында Батыстың белгілі ойшылдары — Д.Белл, Д.Рисмен, Р.Арон, З.Бжезинский, Г.Маркузе, Дж.Гэлбрейт, О.Тоффлер және т.б. өздерінің іргелі еңбектерінде бұл кезеңде қалыптаса бастаған қоғамның мұлдем жаңа мазмұнын айқындағы. Бұл қоғам «супериндустриалды өркениет», «ғылыми», «гуманитарлық», «технотрондық», «экологиялық», «ақпараттық» немесе «телекоммуникациялық» қоғам деген сияқты әртүрлі атаулармен айтылады. Бұл қоғамның осы негізгі қасиеттері тек Батыстың ғана емес, жалпы адамзаттың жаңа сапалы сатысы ретінде қарастырыла бастады. Сонымен қатар бұл процестер тек технологиямен ғана шектеліп қоймай бүкіл қоғамды түрлендіруге әкеледі.

Есіресе постиндустриалды қоғамды комплексті түрде қарастырған американ футурологі және публицист О. Тоффлердің «супериндустриалдық өркениет» концепциясы кеңінен тарапталды [2]. Оның 1970 жылы жарық көрген «Футурошок» деген еңбегі «индустриалдық қоғамның келмеске кеткенін» жариялады, оған тән өндіріс типінің күйрегенін, этностық топтар мен тапттар арасындағы бұрынғы әлеуметтік қатынастардың, отбасы мен жыныстар ара-сындағы қатынастардың жойылатынын, бір кездері тұрақты саналған бұрынғы құндылықтар мен менталитеттің моральдық тұрғыда ескіргенін хабарлайды.

Келесі «Үшінші толқын» деп аталатын екінші кітабында бастапқы толқындардың орнына, яғни аграрлық өркениет пен индустріалды өркениеттің орнына адамзат үшінші жаңа технологиялық революцияға көшетінін дәлдедеп жазады. Технологиялық, әлеуметтік және мәдени өзгерістердің жеделдеуі мен соған сәйкес жаңадан қалыптасатын құрылымдар мен принциптерді және басқару мәселелерін талдайтын үшінші «Биліктің ығысуы» (1990) деп аталатын зерттеуі алдынғы еңбектердің заңды жалғасы ретінде және біріктілген күйінде ғылыми әдебиетте кеңінен тараплан жалпы социологиялық трилогияға айналды.

Қазіргі батыстық футурологияның класигі Олвин Тоффлер XX ғасырдағы адамзат қауымдастырып дамуын қорытындылай келе және жаңа ғасырға енердегі түбекейлі өзгерістерді пайымдай отырып білімнің қазіргі қоғамда нағыз байлыққа айналатынын және билікті қозгайтын күшке айналатынын дәлелдеп жазды. Бүкіл қоғамдық организм терең трансформацияға ұшырайды, әлемнің бұрынғыдай коммунистік және капиталистік, Солтүстік және Оңтүстік деп бөлінуі келмеске кетеді. Олардың орнына экономиканың жылдам және баяу жүйелері келеді. Егер оның алғашқысы жаңашылдық пен жаңартуға, қайталанбастық идеясына негізделсе, екіншілері дәстүрлі тұрақты және өз дамуында инерциялы. Жаңа экономикалық әлем адамның білімі мен қабілетіне, еркіндік дүниетанымы мен өзіндік шығармашылық идеясына негізделеді.

Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі елу жылда бүкіл әлемнің екі орасан зор жүйенің ықпал ету аймағына бөлінгені белгілі. Соның екіншісі социалистік жүйенің дағдарысы саясат пен халықаралық қатынастар арасында қызу пікірталас тудырды. Бұл пікірталас 1989 жылы жарық көрген американцы философ Фрэнсис Фукуяманың «Тарихтың ақыры» деп аталатын мақаласынан туындағы. Автор өзінің бұл мақаласында коммунистік жүйенің ыдырауымен либерализмнің идеология ретінде женісі тарихтың аяқталуына экеледі деген көзқарасты ұсынады.

Осы мақалаға жауап ретінде 1993 жылы американцы профессор Самюэль Хантингтонның «Өркениеттер қақтығысы» еңбегі жарияланды. Оның ойынша, жаңа әлемдегі халықаралық қақтығыстардың негізгі көзі экономикада да, идеологияда да емес, өркениеттер арасындағы айырмашылықта. Бұрынғы әлемді дәстүрлі түрде Оңтүстік және Солтүстік, капиталистік, социалистік және дамушы, озық және артта қалушы, бай және кедей, постиндустриалды және индустріалды емес деген бөлудің орнына ол әлемді тұрақты өркениеттік тарихына қарай бөледі: батыстық, исламдық, конфуциандық, үнділік, православтық-славяндық, жапондық, латынамери-кандық және африкалық өркениеттер. Келешек қоғамға қатысты бұл пікірлердің астында саяси астарлар да жоқ емес.

Қазіргі заманғы өзгерістердің түрде пайымдаудың негізгі әдістемелік құралдарының бірі жапон социологи Е.Масуданың теориясы болып табылады. Ол 1945 жылы сол кездері қиял болып көрінген «ақпараттық қоғам» идеясын ұсынды. Бұл біртұтас ақпараттық желіге біріккен қоғамда адамдарға бір жалпы мақсатты таңдал алуға, шығармашылық мүмкіншіліктерін көрсетуге мүмкіндік туады. Ақпараттық технологияның және ең алдымен компьютерлік техника мен телекоммуникациялық байланыстар жүйесінің өмірге толық енүі ақпараттық қоғам концепциясының ешқандай да утопиялық емес екендігін дәлелдеп берді.

Жаңа ақпараттық мәдениет, ақпарат алушың жаңа тәсілдері, өндірістік және ғылыми қызметтің жаңа түрлөрі пайда болады. Білімге, ақпараттық желілерге еркін кіру қоғамның стратификациялауы (жіктелуі) мен бөлінуінің негізі болады. Білім жүйелеріне автоматтандырылған түрде енудің нәтижесінде әрбір жеке тұлға немесе адамдар тобы өзіндік немесе кәсіби міндетін өтеудегі қажеттілігі шешімін табады. Өндіріс пен басқаруда автоматтандыру мен роботтандыру процесі басталады. Ақпараттық қызмет саласында енбекке қабілетті халықтың 50% астамы жұмыс істейтін болады. «Ақпараттық қоғам» концепциясы XX ғасырдың сонындағы мәдениеттің материалдық деңесін қалыптастыру жолдарын айқындағы. Экономиканың бүтінгі қоғам барысындағы ақпарат ағымының көлемі қазақстандық зерттеуші Т.У. Садықовтың монографиясында да дәйекті түрде көрсетілген [3].

Компьютерлер мен ақпараттық терминалдардың шапшаң өсуімен қатар компьютерлік операциялар мен ақпараттық жинақтаудың құнының төмендеуі орын алады. Экономикалық және әлеуметтік саясатта қоғамда ақпарат таратудың әртүрлі құралдары мен жолдарын бір жүйеге біріктіру мәселесі негізгі ақпаратқа айналады. Бұл процестің салдарынан ақпаратты тарату, сақтау және өндеу бойынша «галамдық интернет» негізіндегі орасан зор инфрақұрылым қалыптасады.

Постиндустриялық қоғамда гуманитарлық қызмет көрсетудің (медициналық қызмет, білім беру және әлеуметтік көмек салаларында), кәсіби және техникалық қызмет көрсетудің (ғылыми зерттеулер, компьютерлік қызмет және т.б.) жаңа типтері пайда болады.

Постиндустриалдық қоғамның теоретигі, жапон профессоры Такомитсу Сава қызметкердің жалпы мәдени даму деңгейі мен оның жоғарғы технологиялық тауарлар өндіру мүмкіндігінің арасындағы ажырамас байланысқа көніл аударады. Өндіріс процесіндегі адам әрекеті, мейлі ол конвейерде тұрсын немесе адам-машина жүйесінің құрамында болсын оның санасына жалпы социомәдени сипаттамалар әсер етеді. Индустріалдықтан постиндустриалдық қоғамға өтуге тән тағы бір үрдіс, ол - өндірістегі орталықсыздандыру және коцентрациясыздандыру. Бұл қоғам сегментация негізінде құрылған, сондықтан да қазіргі қоғамға тән өмірлік ағым мен тілдің, жүрістүрьыс пен идеялардың стандарттығының орнына әр алуандық басым болып келеді.

IBM және Microsoft сияқты корпорациялардың үлгілері бүтінгі ақпараттық ағымның қаншалықты қарқындылығын дәлелдейді. Адам мәдениеттің субъекті: постиндустриалды қоғамға өту барысында оның өндіріс жүйесіндегі орны мен рөлі тез өзгереді, социумның социомәдени сипаттамалары да өзгеше ерекшеліктерге ие болады.

1990 жылы американдық авторлар Д.Нэсбитт және П. Эбурдиннің «Мегатенденциялар. 2000 жыл. 90-жылдары бізді не күтіп тұр?» деп аталатын еңбегінде адамзат дамуы перспективасының радикалды түрде өзге үлгісі келтіріледі. Ол үрдістердің ішінен мыналарды бөліп алуға болады.

1. 1990-жылдардағы жаһандық экономикалық бум. Жаңа жоғарғы технологиялар.
2. Социализм элементтерінің еркін нарықтық қатынастармен үйлесімді бірлігі.
3. Өмір суру тәртібінің универсалдығы және мәдени ұлтжандылық.
4. Жеке және мемлекеттік әл-ауқаттың жақсаруы.
5. Қоркем мәдениеттің, өнердің қайта өрлеуі.
6. Діни қайта өрлеу.
7. Жеке тұлғаның женісі.

Технология дамуындағы жаңа үрдістерді талдай келе, бұл авторлар энергошығындар мен шикізат тұтынудың төмендеп, биотехнологияның табыстары тамақ өнімдерін өндірудегі тағы бір «жасыл төңкөрісті» болжайды.

Постиндустриалды, ақпараттық қоғамда аудиовизуалды техникаға, компьютердің видеотехникамен және басқа да байланыс құралдарымен біріктірілген жүйелерінің негізінде қалыптасқан «экрандық» мәдениет үлкен мәнге ие бола бастады. Ақпаратты өндіру, сақтау, тарату және тұтыну мүлкіті өзге технологиялық негізде өндіреді және бұл мәдениеттегі түбірлі өзгерістерге әкеледі. Бұл қандай өзгерістер?

1. Ақпаратты өндеу мен тасымалдаудың компьютерлік ғарыштық технологиясына негізделген «экрандық мәдениет» өзінің табиғи болмысы жағынан интернационалды және ұлттық-мемлекеттік шекараларды оңай кесіп өте алады. Оның тілдік шектеулермен де байланысы жоқ, сондықтан әр түрлі тілдегі аудиториялық санаға «аудармашысыз» кіре алады.

2. Ақпарат сақтаудың жаңа жүйелерінің компактлігі (шағын сыйымдылығы) және кез келген қашықтыққа дәл және тез тасымалдану мүмкіндігі кез келген процесті, оның ішінде өндірісті, басқаруды, білім беруді және т.б. түбірлі түрде орталықсыздандыруға кабілетті. Орталықтан-ған иерархиялық (сатылы) жүйенің орнына мақсаттары мен функцияларының динамикасына қарай оңай трансформацияға көштін коммуникациялар мен қатынастардың желісі пайда болады. Сонымен бірге мұндай коммуникациялық жүйе мемлекеттік органдар мен бюрократияға ақпарат қозғалысын басқаруға мүмкіндік береді. Соның нәтижесінде жаңа ақпараттық технология ғылыми-техникалық прогрестің өзге де жетістіктерімен қатар мәденият қызметінің принциптерін, рухани процестердің мазмұны мен ағымын, білімнің формалары мен ойлаудың типтерін көп жағдайда өзгерте алады.

3. Бұқаралық коммуникацияның қазіргі каналдары арқылы алынатын ақпараттың алуан түрлілігі мен жеткіліктілігі бір жағынан әлемдік мәдени-ақпараттық кеңістіктің біртектілігіне, кедергілер мен переделердің алынуына, ал екінші жағынан адамның өз бағдарына жауап бере

алатын және таңдай алатындағы ақпараттың бай әр алуандылығына әкеледі. Бейнекомпьютерлік және ғарыштық байланыс барлық елдер мен халықтарда болып жатқан әр түрлі жағдайлар, құбылыстар туралы дөл мағлұматтарды адамның көз алдына әкеледі.

Ақпараттық кеңістіктің біртектілігі барлық мәдениеттердің түпкілікті ұқсастықтарын адамға таңбайды. Керісінше, өзге ақпараттық жетілерде қызығушылық туғызатын және қосымша ақпарат әкелетін ұқсастығы жоқ қасиеттер ерекше құндылыққа айналады.

Экран әрине жазба мәтінді жоққа шығармайды, қайта оны ауызша сөзбен, бейнелік көріністермен, анимациялық тәсілмен, музикалық дыбысмен және т.б. толықтырады. Оның устіне әрбір мәтін және кез келген бағдарлама әртүрлі мәндеге, қозғалысқа және басқаруға бейімді болып келеді. Мәтіннен, мәдени субъектіге бағытталған бір мәнді және бір бағыттағы ақпарат ағымының орнына экранмен сұхбат (диалог) элементтері пайда болады.

Постиндустриалдық қоғамда болашаққа қарай бағдар ұстау басым болып келеді. Даму мен гүлденуге әкелген тарихи жол ретінде өткенді бағалай отырып, оптимистік үрдіс өзін толығымен болашаққа арнау үшін дамуға кедергі келтіретін өткенді «архивқа өткізуі» қажет етеді. Кейде өткен шақ «ретро» стилінде жаңа өмір салтына енүі де мүмкін. Қоғам жалпы болашақтың сценарийін құруы тиіс, алдағы нарық өзгерістерін болжау барысында үкімет пен корпорациялар жоспарлар құруы керек. Бұлай болмаған жағдайда үкімет сайлауда да жайлайді, корпорациялар шығынға ұшырайды, ол одан таңдау мен болжамдағы өз қателігін енді қайталауда тырысады. Бұл қондырғы адамның сезімталдығы мен менталитетіне әсер етеді. Оның реакциясына жаңашылдықты ұстап калуға, жарамсыз қөсіптен аулақ болуға, «уақытты сезінуге», бүгінгіні болашақтың болжамымен ұштастыра білуге септігін тигізеді.

Жер шарының басым бөлігі толығымен аяқ басты деп саналатын осы жаңа қоғамдық қатынастарға байланысты ғылыми әлемде қалыптасқан болжамдар, теориялар мен идеялардың жалпы мазмұны осындай.

Уақыттың билігіне пирамидалар ғана бағынбайды. Қазірдің өзінде құнделікті өмірге ене бастаған бұл жаңа дәуірдің құндылықтары ертеңгі күні қоғамдық болмысты анықтайтын доминантқа айналуы да сөзсіз.

Әлемдік даму осындағы бағдар ұстаған тұста бүгінгі тәуелсіз Қазақстан алдында уақыт талабынан туындастын қатал міндеттер түр: модернизация, заман ағымына бейімделу, әлемдік өркениеттің данғыл жолына түсу және тез өзгермелі заманда болашаққа бағдар ұстайтын стратегиялық курсы айқындау.

ӨДЕБИЕТ

1. Печчеи А. Человеческие качества. — М.: Прогресс, 1985.- 312 с.
 2. Тоффлер О. На пороге будущего // Американская модель: с будущим в конфликте. — М.: Прогресс, 1984. – 115 с.; Футуропок. - СПб.: Лань, 1997. – 464 с.
 3. Садыков Т.У. Информационная экономика: содержание, проблемы и перспективы развития. — Алматы: Наука, 1996.- 276 с.
1. Pechchei A. Chelovecheskie kachestva. M.: Progress, 1985.312 s.
 2. Toffler O. Na poroge buduwego. Amerikanskaja model': s buduwim v konflikte. — M.: Progress, 1984. – 115 s. Futuroshok. SPb.: Lan', 1997. – 464 s.
 3. Sadykov T.U. Informacionnaja jekonomika: soderzhanie, problemy i perspektivy razvitiya. — Almaty: Nauka, 1996.- 276 s

Резюме

Сатершинов Б.М. Современный миропорядок в социокультурном контексте.

В статье представлен анализ основных концепций философского исследования современного миропорядка. Автор вычленяет как положительные, так и отрицательные стороны социокультурных изменений, возникающих в ходе трансформационных процессов современного миропорядка.

Summary

Satershinov B.M. Some Peculiarities of socio-cultural changes in the contemporary world order

Analysis of the main conceptions of the contemporary stage of the world social development is given in the article. Positive and negative sides of socio-cultural changes arising on the way of the transformation processes of the contemporary world order.

Leading scientific employee of the Institute of philosophy and political science of Committee of science of the Ministry of education and science, doctor of philosophy